

Fågelskydd i sin linda

Fyra svenska fågelskådare har varit i Libanon och pratat fågelskydd tillsammans med en lokal fågelskyddsorganisation. Det blev några intensiva dagar som satt avtryck hos deltagarna och förhoppningsvis även hos skolungdomar de mött.

TEXT Anton Kvarnbäck

nklaamt mellan medelhavets turkosa vågor och arabisk öken ligger Libanon, i skådarsammanhang kanske oftast förknippat med illegal jakt på flyttfåglar.

Det råkar dock vara så att förutsättningarna för sådan aktivitet är ovanligt god här. Vatten på ena sidan och öken på den andra bidrar till att de libanesiska bergsryggarna utgör en av världens viktigaste “flaskhalsar”. I sträcktider koncentreras fåglarna hit och området blir motorväg för flyttare på sin väg mellan Eurasien och Afrika.

MED GOD KÄNNEDOM om sträckfåglarnas utsatthet åkte i början av oktober fyra

FOTO: HARALD RIS

Ormörn.

svenska skådare till det lilla landet vid Medelhavet för att delta i Bird Camp Lebanon 2018.

Gruppen, bestående av initiativtagaren Tomas Axén Haraldsson, samt Harald Ris, Zsombor Karolyi och undertecknad, fick ett varmt mottagande redan på Beiruts flygplats där vi blev upplockade av André Bechara – en representant för Society for the Protection of Nature in Lebanon, SPNL. Med såväl tubkikare som sprillans ny kamerautrustning skumpande på flaket bar det av genom den libanesiska natten. A’hlan – välkommen på arabiska.

Tolv timmar senare, med ett bristande antal sömntimmar i bagaget, står vi upp-radade på ett kontor samtidigt som vice borgmästaren fäster pins med texten ”I love Ras El-Metn” på våra tröjor. – Ras El-Metn betyder ungefär ”huvudet och axlarna”, förklarar André och syftar på namnet på byn vid Mount Lebanons sluttning som utgör vårt basecamp.

PROGRAMMET FÖR DAGARNA är fullpackat. Några timmar innan kontorsbesöket är vi i full gång med att sätta upp slöjnat längs en buskig sluttning med terrassodlingar. Tjattrande sammetshattor och streckad

Skruvande mindre skrikörnar.

FOTO: HARALD RIS

prinia står för ljudbilden – tillsammans med skotten. Bara under vår första promenad hör vi dussintals gevär avlossas och marken är utsmyckad med tomhylsor i regnbågens alla färger – en syn som, trots att den återkommer, är svår att vänja sig vid.

För sällskapet står en grupp engagerade ordsbor. Gästfriheten är obegränsad och med den kommer ett konstant flöde av kardemummakryddat kaffe och sötsliskt te. Över dagens lunch bestående av grillspett, libanesiskt rödvin och en snabbkurs i användning av det traditionella brödet diskuteras gärna problemet med den illegala fågeljakten.

– Det finns skyttetävlingar. De gräver en grop och jägaren som fyller sin först vinner. Det är en macho-sak, säger Nada Halawi från SPNL.

ENLIGT BIRDLIFE INTERNATIONAL skjuts 2,6 miljoner fåglar i Libanon varje år. Detta alltså i ett land som till ytan är mindre än

Skåne. Tätbefolkat är det dock, med sina sex miljoner invånare. Hur stor andel av befolkningen som deltar i jakten är svårt att uppskatta, men vid lunchbordet sitter åtminstone en av dem:

– Det är skillnad mellan jägare och skyttar. De flesta vet inte vad de skjuter på. Allt handlar om uppvisning, säger Amr Salha och tar fram sin smartphone för att visa en bild på sig själv, med ett trettiotal vaktlar hängandes runt halsen. – Det var jag förut. Innan jag visste vad jakten gjorde med naturlivet. Numera jagar han enligt gällande lagstiftning.

PÅFÖLJANDE DAG INLEDS likt den föregående. Till den buskiga sluttning där vi satt upp näten kommer idag också en gymnasieklass. En viktig del av Bird Camp-idén är att engagera ungdomar i det lokala fågellivet genom att förmedla kunskap och intresse. Under morgonen demonstreras därför principen för ringmärkning och ur

näten plockar vi sammetshatta, trädgårds-sångare och svarthätta framför nyfikna ögon. Eleverna är frågvisa och tveklöst är att jakten inte saknar kritiker.

– Det är populärt bland mina vänner och helt klart vanligast bland unga män. Jag är emot jakten, men det är en så populär aktivitet och något man gör överallt i Libanon, säger Racha Hassan som annars är stolt över byn och landet hon vuxit upp i.

– Jag konfronterade en av mina vänner som jagar. Det fortsätter jag med, men han fortsätter också att jaga. I slutändan tror jag att det är kunskap som är viktigast, att förstå fåglarna och deras liv.

I SAMMA GYMNASIEKLASS finns också Rami. Han tillhör skaran unga män som har just jakt som sitt fritidsintresse.

– Svalor och war-war, lyfter han fram som två arter som brukar vara måltavlor. Kring det engelska namnet på ”war-war” råder ovisshet bland eleverna, men

FOTO: HARALD RIS

Libanons flagga med ett cederträd.

vi vet sedan tidigare vad det handlar om – biätare.

– Man tar bort fjädrarna, tillagar och äter dem. Har du någonsin provat? Det är fantastiskt.

De långsiktiga effekterna är han inte överdrivet orolig för, berättar han, och hänvisar till att det är förbjudet att jaga under våren. Att höstjakten bara innefattar ett dussin arter – och att biätare inte är en av dem – tycks inte ha gått fram.

En infångad svarthättelhona får följa med på nästa skolbesök, denna gång till en privat gymnasieskola i utkanten av Ras El-Metn.

– Känner ni igen den här fågeln? frågar Tomas Axén Haraldsson och håller upp svarthättan.

Eleverna i klassrummet vrider lite på sig, men ingen säger något.

– Har ni ätit den?

– Ja, troligtvis, lyder svaret från första bänkraden.

Fågeln verkar obekymrad, situationen till trots. Någon minut senare återfår den friheten via ett av klassrummets fönster.

GENERELLT FÅR VI ÄNDÅ uppfattningen att det råder en progressiv inställning till jakten bland de ungdomar vi träffar, även i denna klass. Lösningförslagen är klarsynta och intresset för oss och vårt engagemang är stort. Till bilden hör att

”Längs den krokiga vägen tillbaka till Beirut smyger en kameleont över asfalten och fiskgjuse blir resans tjugonde rovfågelart.

Ras El-Metn är en kommun som jobbar aktivt med frågan och på andra platser kan situationen vara en annan.

De kalorier som bränts under förmiddagen återfås med råge under den lunch som serveras. Som vanligt är det svårt att slita blicken från luften och när våra kroppar satt fysiskt stopp för måltiden drar vi oss mot altanen.

En kokande skruv med mindre skrikörnar avtecknar sig direkt över en av bergsryggarna. Wow, och så en till, och lite till vänster – ytterligare en! Vi rusar mot bilen för att förse oss med tubkikare. Insprängt i skruvarna finns både krispiga, unga stäppörnar, ormörnar, dvärgörn och resans första större skrikörn. Mot en sandfärgad bergssida dyker det upp ett flak i glidflykt – en gåsgam som krymper skruvens skrikörnar till miniatyrer.

Skådespelet skvallrar om regionens enorma potential för att bevittna rovfåglar på flyttning. På en halvtimme räknar vi in 2 770 sträckande mindre skrikörnar, men tyvärr blir euforin kortvarig.

– Kan vi inte säga att vi är fast i trafiken? frågar Harald Ris samtidigt som klickaren går varm.

André Bechara skruvar lite på sig och mumlar:

– De väntar på oss.

Det är borgmästaren i byn Kfar Selouan han pratar om. Nästa programpunkt kallar och vi får lämna lavinsträcket för att bege oss uppåt bergen. Här bjuds det förstås på mer kardemummakryddat kaffe och den obligatoriska gruppbilden tas, flera gånger om.

RESTERANDE DELEN AV eftermiddagen spenderar vi uppe på bergsryggen. Några biätare passerar och sena bivråkar sträcker ihop med stäppvråkar samtidigt som solen sänker sig mot smogen från ett fjärran Beirut. Vi börjar bli redo att packa ihop när Zsombor plötsligt hugger på en stäpphökshanne som dansar fram tätt

Stäpphök.

FOTO: ZSOMBOR KAROLYI

Mindre skrikörn.

FOTO: ZSOMBOR KAROLYI

över marken och passerar bara något tiotal meter bort. Den försvinner strax efter att ha avtecknat sin karaktäristiska siluett mot den glödande aftonhimlen. Vilket avslut på en mäktig skådardag med över 4 000 sträckande rovfåglar!

LIBANON ÄR EN intensiv upplevelse och vi lämnar nästa dag med känslan av att ha spenderat minst en vecka i landet, trots att vi anlänt knappt tre dagar tidigare. Längs den krokiga vägen tillbaka till Beirut

smyger en kameleont över asfalten och fiskgjuse blir resans tjugonde rovfågelart.

Med tankarna spelande mellan den gränslösa gästfrihet vi mött, skruvande mindre skrikörnar och ett väldigt angeläget problem med illegal jakt når vår resa sitt slut. Samtidigt har en annan resa, den mot ett fågelvänligt Libanon, bara börjat. **4**

Fotnot: Bird Camp Lebanon organiserades som ett samarbete mellan BirdLife Sverige, SPNL och Ornithological Society of the Middle East (OSME).